

zagotovil, da nas bo vseeno srečno pripeljal.

Ko je zapeljal na strmo makadamsko pot proti Mangartu, se mi je zdelo, da je ropot malo utihnil. Ogovorila sem sosedo in jo vprašala, ali se tudi njej zdi, da ima kombi drugačen glas in da je voznja še kar znosna. »Pa veš, da je res!« mi je pritrdila. »Toda na začetku se mi je zdelo, da ne bom preživela te vožnje.« Na koncu sva obe ugotovili, zakaj je tako: zato, ker se peljemo. Če bi šli na pot z avtobusom, bi zdaj hodili po prašni poti; že prej so nam namreč povedali, da avtobus ne bo peljal do sedla.

Ob sedmih smo bili na sedlu. Sonce je ravno pokukalo sem z gorenjske strani. Njegovi blagi jutranji žarki so nas nežno pobožali ob prihodu. Mangart je bil še čist, videti je bilo tudi Jalovec, Kotovo sedlo in dolino za nami - in tam daleč še veliko vrhov, ki so se kakor otočki dvigali iz meglenga morja.

ČAS ZA DOJEMANJE LEPEGA

»Razglede in vse lepote v visokih gorah je zelo težko z besedami opisati,« je v svoji knjigi napisal **Pavel Kunaver**. »To je doživetje duše, kajti le ona lahko dojame vse daljave, vse barve, mir in tišino. V tistih urah pozabiš na vse hudo in težko in se počutiš srečnega.« Tudi jaz sem bila srečna, zelo srečna, čeprav sem si želela drugam. Mangart je bil pred mnogimi leti moj prvi večji vzpon v visoke gore. Zato mi je bilo tako lepo pri duši, da sem se spet vrnila. Vsega sem se še spomnila s tiste prve poti. Vem, da smo bili s kamionom, da je bilo zelo vroče in smo bili vsi prašni. Takrat je bil še po vseh gorskih krajih makadam. Toda bili smo mladi! Spomnila sem se tudi starih, od viharjev in strel ranjenih viharnikov, ki še vedno stojijo ob poti. Spomnila sem se rdečkastega ostenja ob vznožju Mangarta, cvetočih trat med sivimi skalami, pa tudi ovce so bile še vedno tu. Pasle so se in pile jutranjo roso. Vse se mi je zdelo tako znano in domače.

Imeli smo časa na pretek, zato smo hodili počasi, se ustavljali in občudovali. Ogovorili smo vsako cvetko ob poti. Beli mak nam je prijazen kimal v pozdrav. Le kako je prišel sem gor? Nad njim je golo skalovje, pod njim melišče, zraven pa že umikajoče se snežišče. In na tem ostrem grušču toliko nežnih, belih cvetov! Kakšna trdoživost v tem trdem okolju!

Goste megle so se hitro pomikale proti zahodu. Še predno smo bili na polovici poti, so zagrnille Jalovec z gosto, sivo zavoso. Le Kotovo sedlo se je še videlo, vendar so megle tudi njega že narahlo pogrinjale. Ko smo prišli na vrh, pa nam je bil razgled že skopo odmerjen. Pa zaradi tega nismo bili slabe volje, saj tudi megle sodijo k visokim goram.

Na vrhu smo malo posedeli, popili vsak požirek

»zdravil« in se še slikali. Nato smo spet počasi krenili navzdol.

Nekdo iz skupine je rekel, da ni še nikoli videl toliko lepega, čeprav ima za sabo planinsko transverzalo. »Vedno smo imeli premalo časa, vedno se je mudilo. Spominjam se samo skalnih poti, melišč in snežišč, pa spet ozkih in dolgih stez. To pa je zares lep izlet!«

Za konec smo se odpeljali še na Predel in se spet slikali pri spečem levu. Prav tako kot nekoč, le da bodo te slike v barvah.

V kombiju je spet zapela kovačnica - z vso močjo. In zadaj so se spet pogovarjali z listki.

SREČA V NESREČI

NEVIHTA NA GORI

MOJCA STRITAR

Kaj je sreča? Za vsakega je nekaj drugega. Za mojega brata je sreča, da dobi novo igrico na računalniku. Za kakega lenega učenca je sreča, da učiteljice ni v šolo tisti dan, ko bi ga morala vprašati. Za kmeta je sreča, da je letina dobra, za zdravnika pa, da mu operacija uspe. Za bušmana v Afriki je sreča, da najde kapljico vode in za ribiča, da ujame veliko ribo.

Kaj pa je sreča zame? Zame je sreča, da imam mucka. Srečna sem takrat, ko pri uri klavirja kakšno pesem dobro zaigram, srečna sem tudi, ko mi uspe kak lep izdelek. Največja sreča zame pa je bila, ko...

Poslušajte tole!

Danes je nedelja, vroča, soparna, poletna nedelja. Čez dva dni se pričnejo počitnice. Zjutraj sedimo pri zajtrku in Rok se odloči, da ne gre z nami v hribe. Pozovni telefon. Babi. Seveda, če ne kliče deda, pa babi! Pove nam, da se gre teta z družino kopat na Soro, ona pa bo šla z nami. Rok pograbi priložnost in reče, da gre tudi on plavat z bratrancem.

Naložimo sebe in prtljago v avto, oddivjamo k babici, odložimo Roka, poberemo babico ter končno in tokrat čisto zares gremo.

MI SE NE VDAMO

Toda kot vedno v nedeljo naletimo na večni družinski problem. Kam gremo? Vsak predlaga nekaj. Mami, oči in jaz, babi pa je kar tiho. Ampak ker je že pozno, moramo hitro na kak »kratek« hrib, da nas ne ujame kakšna nevihta.

V Kamniku se le odločimo za mamičin predlog. Gremo na Planjavo - saj ni tako blizu, pa tudi daleč ne - in kopamo se lahko...

Med potjo v Repov kot se oglasi mami: »Letos imamo pa res srečo, letos še ni neviht v gorah.«

Smejimo se in kregamo mamico, da bo »zaco-prala« dež.

Končno se v hudi vročini priplazimo do Repovega kota. Tam je nekaj prelepih tolmunov, ki se elegantno izlivajo po skalah in se končajo s kratkim slapom. Ampak plavati v njih je tako, kot če bi plaval v hladilniku.

Samo jaz se opogumim za nekaj hitrih zamahov po ledeni vodi, kajti sopara je skoraj neznosna.

Po kratkem postanku se napotimo proti Srebrnemu sedlu, a se nekje na poti premislimo in zavijemo na gamsjo stezo, ali, kakor reče moj oči, na gamsjo stečino. Vidimo čredo gamsov, ki spretno beži po strmih travah. Plezamo po skalah, čez ruševje. Kmalu tudi opazimo, da se nebo neusmiljeno oblači in se prav nič ne ozira na nas, zveste in vdane oboževalce gora.

Mi pa se ne vdamo in prav trmasto grizemo kolena v hrib. Že si oblačimo puloverje in trenirke, saj se neprijetno hladi. Ko smo že na označeni poti, srečamo dva planinca: minutka za prijazno besedo, nato pa odhitimo na vrh, ki je zares blizu.

Vpišem nas v planinsko knjigo, ki je v skrinjici na vrhu. Usedemo se udobno, kolikor se sploh da, pričnemo jesti, si ogledujemo sosednje vrhove, na kratko, nič se nam ne mudi.

Nebo je že popolnoma zatemnjeno in tudi prav mrzlo je že. In kar naenkrat: »Bumbumbum!« Grom nam je dal ogromno količino nove energije. Z neznansko hitrostjo pospravimo nahrbtnike. Vsi, mami, oči, babi in jaz, skoraj tečemo z vrha. Da, celo oči, ki tako pazi, da si ne zvije noge. Vse v nas vpije: »Dol, hitro dol z vrha, dol z grebena!«

PREMOČENI IN PREMRAŽENI

Odločimo se za najslabšo stvar - ločimo se. Oči gre po najhitrejši poti, čez Srebrno sedlo po avto, »tri generacije deklet« pa po drugi, čez Šraj peske v dolino Kamniške Bele.

Tako se babi, mami in jaz hitro spustimo z grebena in tečemo po snegu navzdol. Juhuhu, kako gre hitro!

A to trenutno veselje se kaj hitro spremeni v grozo, ko začutimo prve kaplje. Pričenja rositi. Hitro damo v »najhitrejšo prestavo«. Splezamo ob nekaj jeklenicah in klinih. Sedaj že kar močno dežuje. Toda me se ne damo in vztrajno hitimo navzdol.

Gromi in bliski parajo nebo, lije kot iz škafa, me pa ne najdemo poti. A, tu je! Toda dež ne preneha, grmenje in strela tudi ne. Ampak če oni ne, se tudi me ne damo.

Dež se spremeni v sodro, ki nas brez usmiljenja biča po obrazu. V »navadnih« nevihtah bi bilo

zdaj vsega konec, toda tu se peknel stopnjuje. Hodimo, tečemo po razmočenih tleh, po nekakšni ravnini, zato voda tam zastaja. Nevihta traja že grozno dolgo. Videti in čutiti je, kot da je ne bo nikoli konec.

V sto kil težkih oblekah, premočene do kože, smo videti kot politi kužki. Sklonjene tečemo od ene visoke skale do druge. Počutim se kot ropar, ki beži pred detektivom. Zebe, a na to ne pomislim. Po glavi se mi podi le: »Hodi, hodi, da prideš živa domov!«

Ko nevihta doseže višek, se ustavimo pod previsno skalo, vendar le za kratek čas. Čeprav smo utrujene, ne smemo preveč počivati, ker bi zmrznile v mokrih oblekah.

Od sebe odvržemo kovinske palice in cepine. Za vsak grom babi vzklikne »O, ježešna!« Občutek imamo, da smo na fronti. Bobnenje, grmenje, bliski kot iz puške, vmes pa še dež in sodra. Ne vemo, s čim smo si to zaslužile. Utrujene smo, toda od doline je še daleč. Nevihta pa, kot da se ne bo nikoli končala.

Ko se nam zdi, da je malo pojenjalo, se odpravimo naprej. Pod skalo zagledamo dve osebi, ki vedrita. Lepo, da nismo sami v tem peklu!

Malo se ustavimo, pa spet naprej. To se še nekajkrat ponovi. Zdaj smo sredi morja rušja, poti pa nikjer. Iščemo in iščemo in ugotovimo, da jo je žalil potok. Gremo po njej in pridemo do plazu. Končno! Po petah tečemo po njem navzdol.

SREČNA SEM

V gozdu neha grmeti. Vse je dokaj lepo in prav, potem pa pridemo do potoka, čez katerega gre naša steza. A nje ni! Z gozdarji bredemo čez hudournik, prečimo na desno, a tam je tudi ni!

Pa se dež le odloči, da se nas usmili. Ko dokončno neha, si oblečem suh pulover, ki je uradno last moje mamice. Za nami prideta tista dva moška, ki smo ju prej videli vedriti. Skupaj iščemo pot, pa je seveda ne najdemo. Posvet: mami gre z Gvidom iskat pot po hudourniku navzdol. Ko se vrneta, nam povesta, da čez najtežji del poti teče voda - ne voda, pravcati slap.

Položaj se mi zdi brezizhoden. Mami pa najde rešitev: šli bomo na drugo pot!

Vsi skupaj se odpravimo, preplezamo večjo skalo v gozdu, pridemo na pot in hodimo, hodimo, hodimo. Slišimo očija, kako nas kliče, in mu odgovorimo. Občutek imam, kot da poti ne bo nikoli konec, ker še vedno hodimo, hodimo, hodimo.

Končno v temi pridemo do avta, se preoblečemo in kmalu smo že doma. Vsa vesela si ponavljam: »Rešena si, rešena!« Srečna sem, da sem doma in da sem živa in zdrava.

Vidite, tudi to je zame sreča: da preživiš tako

V marsikateri slovenski planinski koči letos ne bo več koša za smeti, kajti planinci bomo svoje smeti odnašali s seboj v dolino. Imejte za to s seboj vedno vrečko za smeti!

grozo in da jo odneseš brez prask. Temu verjameš šele potem, ko to sam doživiš.

(To, kar ste pravkar prebrali, je napisala 12-letna učenka sedmega razreda osnovne šole iz Ljubljane. Veseli smo takih pogumnih mladih planink in dobrih opisovalk. - Op. ur.)

odmevi

Gradnja na Kredarici

Planinska zveza Slovenije je bila v okviru upravnega postopka za lokacijsko dokumentacijo zaprošena za mnenje o nameravani gradnji kapelice na Kredarici pred letom dni in pol - jeseni 1990. Ker so se ob skupščinski razpravi o gradnji kapelice mnogi spraševali, kakšno mnenje ima o tem Planinska zveza Slovenije, se mi je zdelo potrebno, da planinski javnosti predstavim stališča, ki sta jih izoblikovali Predsedstvo UO PZS in Gospodarska komisija oktobra 1990.

Gospod **Matevž Šuštarje** v pismu, objavljenem v 4. št. PV na strani 179, navedel dve trditvi:

- da sem proti načrtovani gradnji kapelice na Kredarici in

- da 72 % obiskovalcev Triglava potrebuje kapelico za obiskovanje službe božje.

O neresničnosti prve trditve se lahko prepriča vsak bralec, ki prebere stališča Predsedstva Upravnega odbora Planinske zveze Slovenije in Gospodarske komisije, objavljena v 2. št. PV na strani 84. Druga trditev gospoda Šuštarja pa predstavlja manipulacijo s podatki popisa prebivalstva, ki naj bi mu nadomestila strokovne argumente za bistven odmik od zgodovinske Aljaževe kapelice.

Odgovor pa terjaja predvsem tisti del pisma, ki govori o hotelskem posloju novega Triglavskega doma in kapelici, ki se bo »z novim Triglavskim domom spojila v celoto«. V planinski organizaciji že dobro leto izvajamo ekološko sanacijo planinskih postojank, s katero poskušamo zmanjšati obremenitev gorskega okolja. Ta program vsebuje uvajanje sončnih celic namesto agregatov, suha stranišča, rjuhe v nahrbtnikih, zmanjšanje ponudbe na nekaj standardnih jedi in pijač itd. Vse z namenom, da zmanjšamo porabo vode in količino odpadkov v planinskih postojankah. Za tak program smo se zavestno odločili na podlagi študij izkušenj alpskih držav. Ugotovili smo, da dolinskega standarda ne moremo in ne smemo prenašati v gore, če jih želimo še naprej ohraniti privlačne, čiste in kolikor toliko prvobitne. Predvsem zavoljo tega se nam je zdelo za potrebno opozoriti v Stališčih, da odmik od zgodovinske Aljaževe kapelice terjaja strokovne argumente. Pa tudi zato, ker nam je takrat, ko smo pripravljali Stališča, prišla v roke ponudba enega od manj-

ših podjetij. V enem od naštetih helikopterskih programov je obljubljal planinsko poroko na Kredarici in svatovsko kosilo na Sedmerih jezerih. Helikopter bi poskrbel, da bi tak program lahko opravili v slabem dnevu.

Zato sem tudi zadovoljen, da so naši argumenti bili delno upoštevani in da so načrtovalci zmanjšali prvotne dimenzije kapelice od 63 na 38 metrov, kot jih navaja gospod Šuštar.

Ob namigovanju na mojo svetovnonazorsko pripadnost v pismu gospoda Šuštarja pa kaže dodati le, da je, žal, to dokaz njegove (ne)tolerance do drugače mislečih. Vsaka nestrpnost ne glede na to, kako je obarvana, pa je nevarnejša od tega, ali je kdo za ali proti gradnji kapelice na Kredarici.

Andrej Bvar

Vstopnina, prispevek, parkirnina, glavarina...

Vse kaže na to, da so zgoraj navedeni izrazi močno razgibali slovensko javnost, ki se je do načina reševanja lepot Logarske doline različno opredelila. Razlike nastajajo predvsem zaradi napačnega uporabljanja in razlaganja teh izrazov. Vsak izmed njih ima namreč svoj pomen, ki v ljudeh vzbudi različne asociacije, nekaterim pozitivne, drugim negativne. Zato tudi ni čudno, da prihaja do povsem nasprotujočih si razglabljanj, v katerih nekateri nasprotujejo prispevku in zagovarjajo parkirnino, in obratno. Vse takšne »naravovarstvene« debata se praviloma izkristalizirajo in skoncentrirajo na enem problemu, ki pa ni prav nič naravovarstven: »Le kam bo šel denar, pobran od prispevka za Logarsko dolino in ali ne bo mogoče kdo s tem denarjem bogatel!« Ta bojazen je seveda logična in izhaja iz kroničnega nezaupanja v učinkovitost zakonodaje in organov kontrole.

Logarska dolina je od leta 1987 zavarovana z odlokom občine Mozirje kot krajinski park, ki je zaradi naravnih in kulturnih vrednot izjemnega pomena za slovensko državo. Tako kvalitetnih območij je v Sloveniji precej, od Triglavskega narodnega parka do petih predvidenih regijskih parkov ter 60 krajinskih parkov.

Problem Logarske doline torej ni Logarska dolina sama, temveč vsi naravno in kulturno kvalitetni prostori v Sloveniji. V začetku osemdesetih let je precej liberalna zakonodaja s področja varovanja naravne in kulturne dediščine omogočila izgradnjo strokovno močne naravovarstvene službe, ki je preučila večino našega ozemlja in izločila v posebno varstvo tisto, kar je po izoblikovanih kriterijih najvrednejše. Vendar je bil napredek le na strokovnem področju, sistem pragmatičnih rešitev, ki bi nujno moral spremljati naravovarstvene težnje, pa je ostal nedorečen. Prišlo je do nesmiselnega papirnatega varovanja, ki je vse bolj postajalo samo sebi namen in tudi cokla razvoja teh območij.